

การพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี*

THE DEVELOPMENT OF PRESERVE CULTURAL HERITAGE VOLUNTEER NETWORK OF THE FLOATING-MARKET COMMUNITY IN RATCHABURI PROVINCE

¹พระครูวาทีวรวัฒน์ PhrakhuWateewarawat, ²พระสมุทรวิชโรโสภณ Phra Samutvachirasophon, ³พระครูวิสุทธนันท์คุณ Phrakhuwisutthantakun, ⁴พระมหากังวาล อธิธมโม Phramahakangwal Dhiradhammo, ⁵พระครูวัชรชลธรรม Phrakhu Watcharachonladham, ⁶พระมหาประกอบ โชติปัญโญ Phramaha Prakob Chotipoonyo, ⁷พระครูปลัดสมกิจ วรธมโม Phrakhu Palad Somkit Warathammo, ⁸พระมหาทวีศักดิ์ คุณธมโม Phramaha Thaweesak Gunadhammo, ⁹พระใบฎีกาสรัชย์ ชินวโร Phrabaidika Sorachai Jinavaro, ¹⁰ศุภกัญญา ศรีคำไทย Sukpinya Srikomthai

^{1,2,3,4,5,6,7,8,9,10}วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ratchaburi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: M.A.Ratchaburi1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี 2) สร้างเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม 3) นำเสนอต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีข้อมูลสำคัญได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจงตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม 23 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาใช้เป็นฐานคิดสำคัญในวิเคราะห์และออกแบบต้นแบบกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน พร้อมนำไปทดสอบระดับภาคสนาม โดยอาสาสมัคร จำนวน 30 คน วิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงานรายตัวชี้วัดร่วมกับสถิติอ้างอิง ตามรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี พบว่า เน้นการใช้มรดกวัฒนธรรมของชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นต้น 2) แนวทางการสร้างเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน มีลักษณะเป็นเครือข่าย “บวร” 3) ต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี เกิดจากความร่วมมือของภาคี “เครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำดำเนิน” ซึ่งมีกิจกรรมภาคปฏิบัติการรณรงค์การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเน้นการเผยแพร่กฎหมายควรรู้สำหรับประชาชนชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก รวม 22 ฉบับ

คำสำคัญ: การพัฒนา, เครือข่าย, จิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม, ชุมชนตลาดน้ำ

Abstract

The purposes of this research article were 1) to analyze the state of participation in preserve cultural heritage of the floating-market community in Ratchaburi province, 2) to synthesize the guidelines of creating the heritage immunity and public interest of the floating market communities in Ratchaburi province, 3) to create a volunteer network for conservation the cultural heritage of floating market community in Ratchaburi province through the participation process of social institutions. This research was an operational research with the important data obtained from in-depth interviews and specific group discussions from 23 people by a specific random method according to the characteristics of representation of an appropriate sample group. The data were analyzed by trying to maintain the original phrases in order to serve as a base for analysis and design the activity model that appropriate and consistent with current conditions, and put it to the field test with 30 volunteers. Analyzing the performance process by each indicator together with reference statistics to find the fact from the practice of the form of action research. The findings of this research were following: 1) The state of participation in preserve cultural heritage of the floating-market community in Ratchaburi province found that based on planning aspect, it was found that cultural heritage of the community was used as a tool to generate income from tourism etc., 2) the guidelines for creating a volunteer network for conservation the cultural heritage of floating market community through the participation process of social institutions that appropriate and consistent with current conditions that was characterized by a network of "Pavara" , and 3) the network of volunteer conservation of culture way of the Damnoen Saduak floating-market community which had an action campaign for cultural heritage conservation and cultural heritage by emphasizing on the dissemination of 22 issues of laws that should be known for the people of the Damnoen Saduak floating-market community.

Keywords: Development, Network, Preserve Cultural Heritage Volunteer, Floating-Market Community

บทนำ

เครือข่าย (Network) เป็นกลุ่มบุคคลหรือองค์การที่มีความเห็นใกล้เคียงกัน มีการติดต่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) หรือการที่องค์การ หน่วยงาน หรือสถาบันใดๆ ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) เครือข่ายทางสังคม (Social Network) มีพัฒนาการมาจากพื้นฐานของทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) โดยมีฐานคติ (Assumption) คือ ในเครือข่ายสังคมจะประกอบไปด้วยบุคคลหรือตัวแสดง (Actor) ที่มีความสัมพันธ์ (Relation) ซึ่งกันและกันตามบทบาทหรือหน้าที่ที่แต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์ที่มีอยู่

เครือข่ายทางสังคม มีลักษณะเป็นรูปแบบทางสังคมที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์การเพื่อการแลกเปลี่ยน การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการร่วมกันทำงาน (นฤมล นิราทร, 2543) ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว เหตุผลสำคัญของการเกิดของเครือข่ายหรือการสร้างเครือข่ายเป็นการสนองความต้องการหลากหลายประการ คือ 1) ต้องการมีพวกในการทำงาน ต้องการมีหมู่ 2) ต้องการทรัพยากรในการทำงานเพิ่มขึ้น 3) ต้องการรับภาระความเสี่ยงในกิจกรรมร่วมกัน 4) ต้องการความชำนาญเฉพาะด้านในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะเมื่อปัญหาในปัจจุบันมีหลายมิติ ความชำนาญเฉพาะด้านของแต่ละบุคคล หรือองค์การช่วยให้การมองปัญหาชัดเจนยิ่งขึ้น และ 5) ต้องการประหยัด เนื่องจากเกิดการแบ่งงานกันทำ ความซ้ำซ้อนในการทำงานลดลงต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2550)

เครือข่าย (Network) เปรียบเทียบได้กับคำกล่าวที่ว่า “คนเดียวห่วยหาย สองคนเพื่อนตาย” การที่บริษัทหรือองค์การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายจะเกิดประโยชน์และข้อได้เปรียบกว่าการอยู่เพียงลำพังเนื่องจาก ประโยชน์และข้อได้เปรียบของเครือข่ายที่ได้รับจะเป็นผลมาจากความร่วมมือที่เกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548)

จังหวัดราชบุรี เป็นจังหวัดที่มีมรดกทางวัฒนธรรมสำคัญที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์จำนวนมาก แต่สิ่งหนึ่งที่มีคุณค่าและเป็นแหล่งที่มาของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลกคือ “ตลาดน้ำ” ซึ่งปัจจุบัน พบว่า มี 4 แห่ง ได้แก่ 1) ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตั้งอยู่ที่ ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี 2) ตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก (ตลาดเก่า) ตั้งอยู่ที่ ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี 3) ตลาดน้ำคลองลัดพลี ตลาดน้ำคลองลัดพลี ตั้งอยู่ที่ ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และ 4) ตลาดน้ำหลักห้า ตั้งอยู่ที่ ตำบลประสาธสิทธิ์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545) บ่งชี้ว่า แม้ตลาดน้ำจะมีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง แต่ในการเติบโตนั้นมีปัจจัยหลายประเด็นเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งส่งผลกระทบในเชิงลบ คือ ปัญหาสภาพแวดล้อม หรือปัญหาการมุ่งเน้นการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคเป็นหลักมากกว่าการวางแผนใช้ประโยชน์ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน รวมถึงปัญหาการรักษาวิถีชีวิตชุมชน ประเพณีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชน ดังกล่าวนี้นี้ เป็นปัญหาสำคัญที่ทุกฝ่ายต้องรีบเร่งดำเนินการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน เพื่อใช้มรดกทางวัฒนธรรมในการสร้างอาชีพ หรือเป็นแหล่งที่มาของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

อีกทั้ง สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2554 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนการตรากฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินงานตามนโยบายและแผนการบริหารราชการบริหารแผ่นดิน พ.ศ. 2555-2558 (แผนนิติบัญญัติ) ลำดับ 47 นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต (4.4) ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยกำหนดให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้ดำเนินการ และกำหนดให้เสนอร่างกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีภายใน พ.ศ. 2557 อันเป็นผลให้เกิด “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559” ประกาศในราชกิจจานุเบกษา หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 19 ก วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2559 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559)

โดยที่ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ได้แจ้งเหตุผลในการประกาศใช้ท้ายพระราชบัญญัติว่า “โดยที่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสมบัติล้ำค่าที่ได้มีการสร้างสรรค์ สืบส่ง ปลุกฝังและสืบทอดในชุมชนจากคนรุ่นหนึ่งมาอีกคนรุ่นหนึ่ง แต่ในปัจจุบันมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าว ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในและต่างประเทศ บางครั้งมีการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ในทางบิดเบือนหรือไม่เหมาะสมและอาจเป็นเหตุให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นต้องเสื่อมสูญไปอย่างน่าเสียดาย สมควรจัดให้มีการส่งเสริมและรักษา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้มีความสืบเนื่องและยั่งยืนสืบไปจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559)

โดยนัยนี้ ประเทศไทยมีจุดแข็งสำคัญ คือ คนไทยมีจิตสำนึกเพื่อส่วนร่วม มีจิตสาธารณะ มีความเสียสละต่อหมู่คณะ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ดังกล่าวนี้น หากมีการสร้างเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม ย่อมเชื่อมั่นได้ว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้เป็นอย่างดี ตามนโยบายของรัฐบาล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อสร้างเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม
3. เพื่อนำเสนอต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D)
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ และผู้เข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่
 - 2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย พระสงฆ์สังกัดวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐหรือสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี ผู้นำชุมชน/ผู้นำองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี และผู้ประกอบการ/เจ้าของกิจการในพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี

ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 ท่าน

2.2 ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย พระสงฆ์ สังกัดวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐหรือสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี ผู้นำชุมชนในพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี และผู้นำองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 ท่าน

3. เครื่องมือการวิจัย ได้แก่

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง จึงใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางของการสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน โดยแนวคำถามในการสัมภาษณ์ได้นำไปตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหากับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา และนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข โดยผลการคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 0.70

3.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี ตามแนวทางการสร้างเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม โดยรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยใช้แบบสนทนากลุ่มเฉพาะที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เน้นการการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผล โดยมีผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะเกิดแนวคิด และแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางของการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง

3.3 แบบประเมินผลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) สำหรับค้นหาความจริงในรอบวิธีการปฏิบัติงานกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ “ต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี” ในลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลในเบื้องต้นทั้งทางโทรศัพท์เพื่อขออนุญาต แนะนำตัวคณะผู้วิจัย และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย แล้วจึงนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมายกันไว้ โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ จากนั้นจึงนำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่ประกอบด้วยผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Note Taker) ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) และผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งใช้หัวข้อสนทนาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Action) ต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี เป็นการวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงานซึ่งครอบคลุม Input - Process - Output - Outcome (รายตัวชี้วัด) ร่วมกับสถิติอ้างอิงจะใช้เพื่ออธิบายความพึงพอใจ และค้นหาความจริงจากการปฏิบัติงาน ตามรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการณ์มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า มีเวทีประชาคมหรือช่องทางรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนงาน มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของแผน มีแผนระดับชุมชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาตำบล มีรายละเอียดของแผนงานครอบคลุมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม แผนงานประกอบด้วยแผนระยะสั้น-ปานกลาง-ระยะยาว และมีความต้องการงบประมาณเพิ่มขึ้น

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า มีการใช้มรดกวัฒนธรรมของชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว มีการเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในชุมชน มีการดำเนินงานโดยมุ่งผลลัพธ์ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการดำเนินงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นเครือข่าย และมีการดำเนินงานโดยสอดคล้องกับแผนงานระดับจังหวัดทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล พบว่า เน้นข้อมูลป้อนกลับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่และนักท่องเที่ยวทั่วไป มีการประเมินผลตามตัวชี้วัดทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีการประเมินผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการดำเนินงานในช่องทางสาธารณะ มีการประเมินความคุ้มค่าโดยเปรียบเทียบผลลัพธ์กับงบประมาณหรือทรัพยากรที่ใช้ไป มีการประเมินผลเป็นระยะตามสัมฤทธิ์ผลของงานและกระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงาน

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในปรับปรุง พบว่า ให้ความสำคัญกับกระบวนการปรับปรุงแก้ไขโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการปรับปรุงเพื่อให้ได้ผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นจากวงจรการดำเนินงานที่ผ่านมา มีแผนการปรับปรุงที่เปิดเผยต่อสาธารณชนในช่องทางสาธารณะ และผลการดำเนินงานในรอบหนึ่งๆ จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการวางแผนปรับปรุงที่รัดกุมในรอบถัดไป

2. แนวทางการสร้างเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม

แนวทางการสร้างเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน มีลักษณะเป็นรูปแบบเครือข่าย “บวร” ประกอบด้วย บ-บ้าน ที่ประชาชนมีความเข้มแข็งและยอมรับความเปลี่ยนแปลง

ว-วัด ที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำจิตวิญญาณของกลุ่มภาคี และ ร-ราชการและโรงเรียน มีองค์ความรู้และนวัตกรรมสำหรับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในเชิงสร้างสรรค์

3. การพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี

การพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี พบว่าต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี เชื่อมโยงเครือข่าย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนทางสังคม เกิดจากความร่วมมือของภาคี “เครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำดำเนินฯ” ซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่าย “บวร” ประกอบด้วย บ-บ้าน ที่ประชาชนมีความเข้มแข็งและยอมรับความเปลี่ยนแปลง ว-วัด ที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำจิตวิญญาณของกลุ่มภาคี และ ร-ราชการและโรงเรียน มีองค์ความรู้และนวัตกรรมสำหรับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในเชิงสร้างสรรค์ โดย “เครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำดำเนินฯ” มีกิจกรรมภาคปฏิบัติการรณรงค์การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเน้นการเผยแพร่กฎหมายควรรู้สำหรับประชาชนชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี รวม 22 ฉบับ ทั้งนี้ ผลการประเมินการปฏิบัติการโดยครอบคลุม Input - Process - Output - Outcome (รายตัวชี้วัด) ต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี ในลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) พบว่าโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผลการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 และผลการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินการปฏิบัติการโดยครอบคลุม Input - Process - Output - Outcome (รายตัวชี้วัด) ต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี

ด้าน	ผลการประเมินการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด)	μ	σ	ระดับ
1	บริบท (Context Evaluation)	3.83	0.418	มาก
2	ปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)	3.88	0.320	มาก
3	กระบวนการ (Process Evaluation)	3.82	0.364	มาก
4	ผลผลิต (Product Evaluation)	3.90	0.355	มาก
รวม		3.86	0.306	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

ต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี ของ เครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำดำเนินฯ เชื่อมโยงเครือข่าย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนทางสังคมด้วย โดยต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี นี้ เกิดจากความร่วมมือของภาคีเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำดำเนินฯ ซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่าย “บวร” ประกอบด้วย บ-บ้าน ที่ประชาชนมีความเข้มแข็งและยอมรับความเปลี่ยนแปลง

ว-วัด ที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำจิตวิญญาณของกลุ่มภาคี และ ร-ราชการและโรงเรียน มุ่งองค์ความรู้และนวัตกรรมสำหรับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในเชิงสร้างสรรค์ โดย เครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์วิถีชุมชนตลาดน้ำดำเนิน ฯ มีกิจกรรมภาคปฏิบัติการรณรงค์การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเน้นการเผยแพร่กฎหมายความรู้สำหรับประชาชนชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี 22 ฉบับ ครอบคลุมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วย

แสดงให้เห็นว่า เครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์วิถีชุมชนตลาดน้ำดำเนิน แม้จะเป็นเครือข่ายความร่วมมือที่มีความเป็นรูปธรรม มองเห็นได้ มีโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่ง ในแบบไม่เป็นทางการ แต่ในการดำเนินงานสร้างนั้นได้ส่งเสริมกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มีปฏิสัมพันธ์ทางตรง ให้สมาชิกภาคีเครือข่ายรู้จักรับรู้ข้อมูลที่เหมือนกัน มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความสนใจร่วมกัน เสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน มีการเกื้อหนุนพึ่งพากันในเชิงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งระบบ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล โดยการสนับสนุนจากหลายฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งจากภายในและภายนอกเครือข่าย โดยมีคนในชุมชนสนับสนุนและร่วมจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้คนในชุมชนและมีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับผลกระทบเชิงบวกและได้รับประโยชน์เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายอย่างเป็นระบบ มีสถาบันทางสังคมช่วยขับเคลื่อนและสร้างเครือข่าย พร้อมขยายผลสัมฤทธิ์ไปสู่มิติต่างๆ ได้อย่างแท้จริง ดังกล่าวนี้อ สอดคล้องกับที่พระใบฎีกาสุญญา อภิวัฒน์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาความเป็นเมืองของชุมชนในตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองไร่ขิง ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และสามารถเสนอความคิดเห็นได้ทุกกรณีอย่างอิสระ ใช้กระบวนการสื่อสารเป็นกลยุทธ์ในการให้ประชาชนรับรู้เข้าใจเข้าถึงสารัตถประโยชน์ของกระบวนการกลายเป็นเมืองของชุมชนเพื่อการปรับตัว ควรส่งข่าวสารถึงบ้านและใช้สถานีวิทย์ชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างแรงจูงใจกระตุ้นประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 2) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ พบว่า ควรประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการหลายๆ ช่องทาง เช่น วิทย์ชุมชน จุลสารข่าวสาร เป็นต้น จัดตั้งกลุ่มย่อยมีประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มประชุมกลุ่มย่อย และจัดประชุมในวันเวลาที่เหมาะสม มีการจัดกิจกรรมสันทนาการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ เช่น อุทกภัย อัคคีภัย เป็นต้น เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเพื่อผู้ทุกข์ยากและเกิดการร่วมมือช่วยเหลือกันภายในชุมชนโดยอัตโนมัติ นำคณะกรรมการในชุมชนไปศึกษาดูงานในชุมชนอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งก่อให้เกิดการซึมซับความรับผิดชอบโดยปริยาย 3) การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า ควรสำรวจความต้องการของประชาชนและจัดสวัสดิการตอบสนองตามความสามารถของชุมชน ที่สามารถทำได้ จัดสวัสดิการให้ครอบคลุมทั่วถึงและจัดสวัสดิการที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต จัดการช่วยเหลือด้านอุปโภคบริโภคใช้ดูแลผู้สูงวัยในลักษณะชมรมผู้สูงอายุ 4) การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล พบว่า เมื่อจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ ควรประเมินและประชุมสรุปก่อนปิดกิจกรรมโครงการแต่ละโครงการอย่างต่อเนื่อง กระจายข่าวการดำเนินงานในหลายๆ ช่องทาง เช่น หอกระจายข่าว เอกสาร แผ่นพับ และให้ประธานชุมชนแจ้งประชาชนโดยแจ้งข้อมูลทั้งด้านบวกและด้านลบตามความเป็นจริง และร่วมกันหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาชุมชนต่อไป

ดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิรศักดิ์ ปันลำ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบและกระบวนการสร้างเครือข่ายมัคทายกในการส่งเสริมการเรียนรู้พระพุทธ ศาสนาในล้านนา” จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเครือข่ายของมัคทายกในล้านนา เป็นการรวมตัวแบบไม่เป็นทางการ โดยมีกระบวนการในการสร้างเครือข่ายของมัคทายกที่ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายของมัคทายก 2) ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่ายของมัคทายก 3) ขั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขั้นบริหารจัดการเครือข่ายมัคทายก 5) ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ขั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ประสิทธิผลของการสร้างเครือข่ายขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ คือ มัคทายกที่เข้าร่วมต้องศรัทธาเครือข่ายด้วยความเต็มใจ สมาชิกกลุ่มมัคทายกต้องยอมรับในวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ร่วมกัน และกลุ่มมัคทายกต้องตระหนักถึงความสำคัญของเครือข่ายอยู่เสมอ และสอดคล้องกับที่ทรงเดช ทิพย์ทอง, มานิตย์ โกวฤทธิ์ และศตวรรษ หน่อแก้ว (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยววิถีศิลปบนเส้นทางบ้านศิลปินล้านนา” จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยววิถีศิลปบนเส้นทางของบ้านศิลปินล้านนาของจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 1) การดำเนินการกิจกรรมของเครือข่ายให้มีความต่อเนื่อง 2) ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหลายฝ่าย 3) การพัฒนาฐานข้อมูลเครือข่ายที่ทันสมัย 4) ความพร้อมของกลุ่มศิลปินภายในเครือข่าย และ 5) การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอก และสอดคล้องกับที่สุพิมล ศรศักดิ์, สิทธิมนต์ ดิสันเทียะ และเรืองเดช เขจรศาสตร์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญในจังหวัดอุบลราชธานี” จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายทางการศึกษาทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ มีกิจกรรมทางกลุ่มได้อย่างต่อเนื่องไม่ขาดสายถ้ามีการสนับสนุนงบประมาณให้ต่อเนื่อง เพื่อสอดคล้องกับการเป็นอาเซียน และการมีเครือข่ายได้ประโยชน์มากในแง่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูแต่ละกลุ่มสาระ การแก้ปัญหาในชั้นเรียน การทำวิจัย หรือการนำวัสดุทางการศึกษา ทำให้เจ้าหน้าที่ ครู นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นสากลมากขึ้น

นอกจากนี้ ผลงานวิจัยสอดคล้องกับที่พระครูบรรลือวิทย์ (สมพงษ์ สิริวัฒน) (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวชุมชน: การวิเคราะห์กระบวนการสร้างเครือข่ายและผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสร้างเครือข่ายเกิดจากการกลไกขับเคลื่อนส่วนราชการของจังหวัดจันทบุรีร่วมกับภาคเอกชนเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวชุมชน รองรับการจัดการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ และสร้างการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนเศรษฐกิจภาพรวมของจังหวัดจันทบุรี โดยจัดทำนโยบายระดับจังหวัด แผนยุทธศาสตร์จังหวัดส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับจังหวัด ระดับชุมชนเชื่อมโยงทั้งจังหวัดจันทบุรี หน่วยงานที่เป็นกลไกสำคัญในระดับจังหวัด คือ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานสถิติจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด และองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี เป็นต้น ทั้งหมดเป็นหน่วยงานภาครัฐ มีส่วนสำคัญในการสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการขยายผลการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดจันทบุรีและแหล่งท่องเที่ยวชุมชน พร้อมทั้งขยายผลไปยังส่วนย่อยที่สนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวตามคุณลักษณะแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ และแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจะขยายผลการสร้างเครือข่ายไปยังส่วนย่อยๆ ที่สนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวตามคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมจะเชื่อมโยงกับวัดซึ่งเป็นเครือข่ายหลักสำนักงานพระพุทธศาสนา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เกิดการจัดทำแผนจัดการแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนสนับสนุนและร่วมจัดกิจกรรมต่างๆ ที่แหล่งท่องเที่ยว

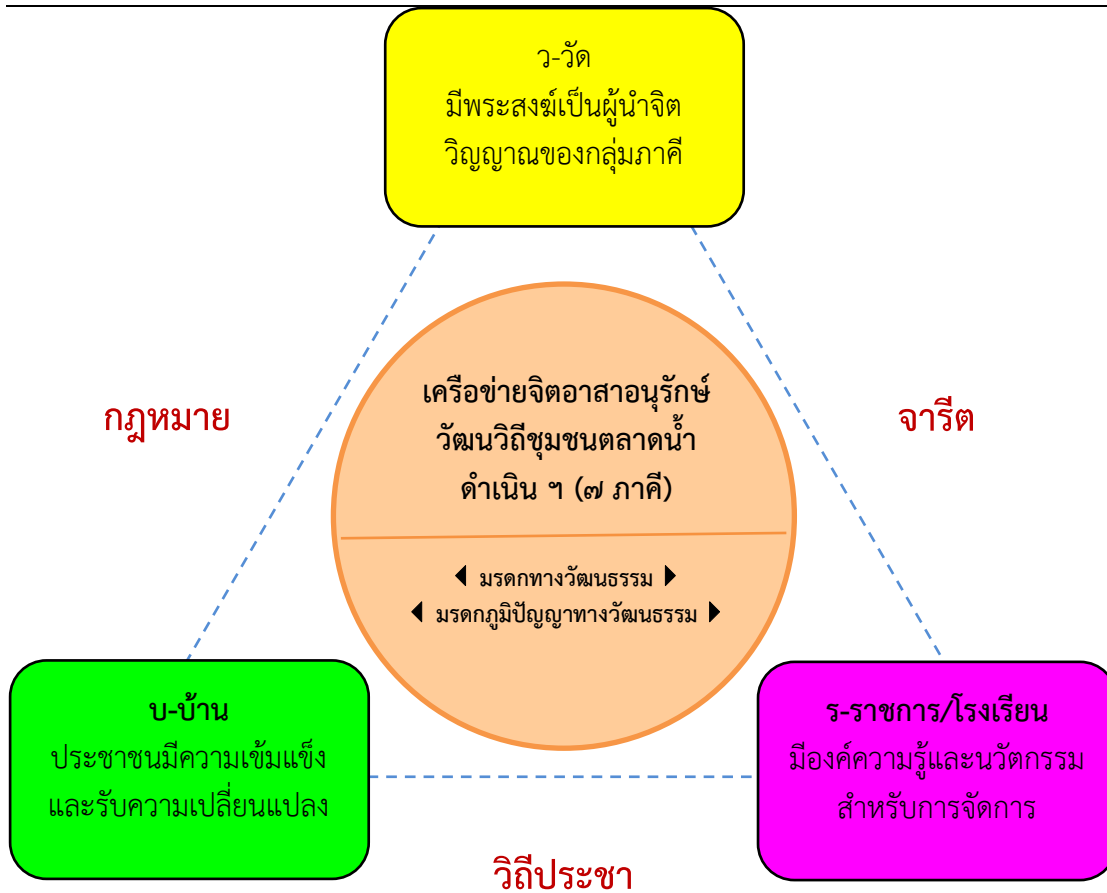

จัดขึ้น ประชาชนและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รับผลกระทบเชิงลบและผลประโยชน์เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย
 อย่างเป็นระบบภายใต้ภาครัฐเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและสร้างเครือข่ายขยายผลสัมฤทธิ์ไปสู่มิติต่างๆ

นอกจากนี้ ผลงานวิจัยสอดคล้องกับที่พระชัย พิณพวงษ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการ
 สร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก” จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสำคัญของการสร้างเครือข่าย
 ประกอบด้วย 1) สมาชิกต้องรู้จักรับรู้ข้อมูลที่เหมือนกัน (Common Perception) 2) สมาชิกต้องมีวิสัยทัศน์
 ร่วมกัน (Common Vision) 3) การมีความสนใจร่วมกัน หรือคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย
 (Mutual Interests) 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย (Stakeholders Participation) 5) มีการ
 เสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน (Complementary Relationship) 6) มีการเกื้อหนุนพึ่งพากัน (Inter
 Dependence) 7) การมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) และสอดคล้องกับที่พระครูสิริสุตานุยุต
 (สมาน จันทรสี) (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการศึกษา
 พระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมของเครือข่ายชาวพุทธ จังหวัดลำพูน” จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วม
 ในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการศึกษาพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เป็นกระบวนการหนึ่งที่เป็น
 การกำหนดปัญหาร่วมกันเพื่อให้การมองเห็นถึงปัญหาและการสะท้อนปัญหามีความชัดเจน โดยอาศัย
 กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดและสะท้อนปัญหาร่วมกัน ซึ่งกระบวนการมีส่วน
 ร่วมเกิดขึ้นจากจิตสำนึกของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเพื่อการพัฒนาศักยภาพอัน
 พึ่งปรารถนาให้สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับที่ สิทธิชัย เครืออุดมกุล (2562) ได้ทำ
 การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาระบบเครือข่ายและความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมผลิตแก้วไทย”
 จากผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างหนึ่งที่แตกต่างไปจากกลุ่ม โดยที่กลุ่ม
 จะมีขอบเขตที่ชัดเจน รู้ว่า ใครเป็นสมาชิก ใครไม่ใช่สมาชิก มีความเป็นรูปธรรม มองเห็นได้ มีโครงสร้างทาง
 สังคมในระดับหนึ่ง แต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขต การเชื่อมความสัมพันธ์
 ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจจะมองเห็นและมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมก็ได้ สาระของการเชื่อมโยงระหว่างกันที่จะ
 ช่วยให้เห็นรูปธรรมของเครือข่ายมี 3 ลักษณะ คือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร
 และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ “ต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทาง
 วัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี” เกิดจากความร่วมมือของภาคี “เครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์วัฒนธรรม
 ชุมชนตลาดน้ำดำเนินฯ” ซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่าย “บวร” ประกอบด้วย บ-บ้าน ที่ประชาชนมีความเข้มแข็ง
 และยอมรับความเปลี่ยนแปลง ว-วัด ที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำจิตวิญญาณของกลุ่มภาคี และ ร-ราชการและ
 โรงเรียน มีองค์ความรู้และนวัตกรรมสำหรับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในเชิงสร้างสรรค์
 สรุปลงองค์ความรู้จากการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

“ต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี” เชื่อมโยงเครือข่าย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนทางสังคมเข้าไว้ด้วยกัน โดยภาคีเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์วัฒนธรรม วิถีชุมชนตลาดน้ำดำเนิน ๗ ทั้ง 7 ประกอบด้วย

1. ชมรมคนรักตลาดน้ำดำเนิน (บ - บ้าน: องค์กรชุมชน)
2. ชมรมวิถีคลองวิถีไทย (บ - บ้าน: องค์กรชุมชน)
3. คณะสงฆ์อำเภอดำเนินสะดวก (ว - วัด: องค์กรศาสนา)
4. ชมรมศิษย์เก่าวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี (ร - รัฐ: ราชการ/โรงเรียน)
5. โรงเรียนอนุบาลวัดโชติทายการาม (ร - รัฐ: ราชการ/โรงเรียน)
6. อำเภอดำเนินสะดวก (ร - รัฐ: ราชการ/โรงเรียน)
7. เทศบาลดำเนินสะดวก (ร - รัฐ: ราชการ/โรงเรียน)

“ต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี” เป็นกิจกรรมภาคปฏิบัติการรณรงค์การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเน้นการเผยแพร่กฎหมายควรรู้สำหรับประชาชนชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ในลักษณะสื่อสร้างสรรค์ที่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์เชิงรุกเกี่ยวกับกฎหมาย จารี และวิถีประชา โดยให้ความสำคัญกับ

กฎหมายอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประชาชนควรรู้ รวม 22 ฉบับ อาทิเช่น พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้เผยแพร่ “พระปฐมบรมราชโองการ” ใน พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลศรีสัชนาธิราชวรดิษฐ์ มหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 เพื่อเฉลิมพระเกียรติ ฯ อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำต้นแบบการพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี ไปใช้ ควรบูรณาการร่วมกับภารกิจในโครงการหมู่บ้านรักษาศิล 5 เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และบูรณาการร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างอาชีพหรือแหล่ง ที่มาของรายได้ในระยะยาวแก่คนในชุมชน ทั้งนี้ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความร่วมมือร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และองค์กรคณะสงฆ์ในพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไปเพื่อให้สามารถสร้างผลกระทบต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ การสร้างต้นแบบนันทนาการและต้นแบบชุมชนนันทนาการเครือข่ายตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรีในเชิงสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). **การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมีเดีย.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2559). **เจตนารมณ์พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559**. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายผลิตเอกสาร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). **สถานการณ์การท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- จิรศักดิ์ ปันลำ. (2560). **รูปแบบและกระบวนการสร้างเครือข่ายมัคทายกในการส่งเสริมการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในล้านนา**. คุุณินพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทรงเดช ทิพย์ทอง, มานิตย์ โกวิทฤทธิ์ และศตวรรษ หน่อแก้ว. (2562). **การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยววิถีศิลปบนเส้นทางบ้านศิลปินล้านนา**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นฤมล นิราทร. (2543). **การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พรชัย พิญญพงษ์. (2560). รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูบวรสิริทัต (สมพงษ์ สิริวงโณ). (2560). การท่องเที่ยวชุมชน: การวิเคราะห์กระบวนการสร้างเครือข่ายและผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสิริสุตานุยุต (สมาน จนทรีสี). (2556). การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการศึกษาพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมของเครือข่ายชาวพุทธ จังหวัดลำพูน. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกาสัญญา อภิวงโณ. (2558). กระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาความเป็นเมืองของชุมชนในตำบลไร่ชิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2560). เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). เครือข่ายวิสาหกิจ (คลัสเตอร์) เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิทธิชัย เครือวุฒิกุล. (2562). รูปแบบการพัฒนาระบบเครือข่ายและความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมผลิตแก้วไทย. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุพิมล ศรศักดิ์, สิทธิมนต์ ตีสันเทียะ และเรืองเดช เขจรศาสตร์. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญในจังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.